

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio practica ...

De Munere Concionandi, Exhortandi, Catechizandi - Continens non tantùm praecepta ad artem concionandi discendam accomodata, sed etiam Ideas & Conceptus practicos pro Concionibus in Festis B. V. & SS. Dedicacionis, Patrociniij, Novi Anni, Paschatis, Parasceves; item in Primitiis Sacerdotum,

...

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1679

Membrum II. De libris ex quibus petenda est materia Concionum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48347](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48347)

MEMBRUM II.

De libris, ex quibus petenda est materia
Concionum.

Sicut Paterfamilias, ubi materias pro cibis determinaverit, pro ea comparanda ad eos se Mercatores confert, ubi eam optimam & recentissimam inventurum se sperat; ita Concionator quoque materiam & argumenta ex iis potissimum libris & Auctoribus petere debet, qui solidè & doctè eam pertractant, quos proinde dignoscere non parùm refert.

Primò itaque & principalem locum habere debet sacra Scriptura, de qua S. Augustinus loco supra citato rectè dixit; *Maiores est huius Scripturae auctoritas, quàm omnis humani ingenii perspicacitas; quidquid enim (ut idem capit. ultimo de doctrina Christiana ait) homo extra eam didicerit, si noxium, est hic damnatur: si utile est, hic invenitur; & cum ibi quisque invenierit omnia, quae utiliter alibi didicit, multò abundantius ibi inveniet ea, quae nusquam alibi invenire potuit.* Clariùs verò fructum hunc, qui ex Scriptura sperari posset, explicat Sanctus Isidorus de summo Bono, dum ait, *geminum confert donum lectio Sacrae Scripturae, sive quia mentis intellectum erudit, sive quia à mundi vanitatibus abstractum hominem ad amorem Dei perducit.* Quod ipsum Sanctus Paulus 2. ad Timoth. 3. indicaverat dicens; *omnis Scriptura divinitus inspirata utilis est ad docendum; ad urgendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iustitia.*

Secundum locum Sancti Patres meritò tenent, quia hi, ut bene notat Sanctus Salesius in modo concionandi à se composito cap. 3. nil aliud continent, nisi Evangelium explicatum seu Sacram Scripturam compositam; talis, proinde inter doctrinam illorum & Sacrae Scripturae est differentia, qualis est inter amygdalum decorticatum, & amygdalum sub cortice reconditum; vel qualis est inter panem integrum & panem divisum; familiarissimè igitur iis, inquit, utendum tanquam instrumentis, per quae Altissimus verborum verum sensum nobis communicavit; unde rectè iis applicatur Ecclesiastici cap. 8. facta adhortatio, dum ait: *Non te pretereat narratio Seniorum; ipsi enim didicerunt à Patribus suis, quoniam ab ipsis discas;*

disces intellectum, & in tempore necessitatis dare responsum.

Tertium locum vitæ Sanctorum & aliæ similes Sacræ historiæ approbata obrinent, quia, ut idem S. Salesius loco citato ait, vitæ Sanctorum nil aliud sunt, quam Evangelium opere completum; neque aliud inter Evangelium scriptum & vitas Sanctorum discrimen est, quam inter musicen notis notatam & musicen voce decantatam, unde nihil utilius, præstantius, & laudabilius est illis.

Quartum locum ascetici libri & concionatorii sibi vendicant; quia hi similes sunt apibus, qui Sacræ Scripturæ, Sanctis Patribus, & vitis Sanctorum velut bene olentibus flosculis per continuum studium insidentes mel spiritualis doctrinæ dulcissimum exugunt, & in Conciones, & libros suos velut aptissima alvearia transferunt, unde merito quoque magna illis auctoritas tribuenda est, tanquã utilissimo compendio Sacræ Scripturæ, Sanctorum Patrum, & vitarum Sanctorum.

Quintum locum merentur profanæ historiæ, de quibus tamen rectè notat S. Salesius loco citato, quod modicè iis utendum sit, sicut scilicet vescimur fungis ad appetitum extimulandum; attendendum proinde, ut convenienter atque ad propositum enarrentur, & ut S. Hieronymus monet, iis faciendum est, quod Israëlita mulieribus captivis, dum illis nubere statuerant, faciebant, dum scilicet illis ungues præscindebant, & capillos detondebant; ita nimirum & historiæ istæ cogendæ sunt, ut integræ Evangelio subserviant, & ad veram Christianam virtutem conducant, submovendo, quod in actionibus Paganorum & profanis alicui offensionem subiacere possent; Hinc in præstantia Cæsaris v.g. adimenda & notanda ambitio, in fortitudine Alexandri perimenda vanitas, Contumacia, & animi elatio, in Castitate Lucretiæ prætereunda est mors violenta ex desperatione illata, & sic de reliquis loquendo.

Sextum locum habere possunt naturales historiæ nam, ut benè notat S. Salesius, Mundus Verbo Dei conditus ex omni parte laudem cantat Conditoris, & liber est, qui Verbum Dei complectitur, sed tali exaratus idiomate, quod omnes haudquaquam dignoscant, pluribus est occultum, illi tamen, qui-

bus

bus per meditationem liber hic innotuit, utiliter eo utuntur; Exemplum sequuntur S. Antonii, qui alterius Bibliothecæ erat nescius, audivitque attentè S. Paulum dicentem quòd visibilia DEI per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur. Præcipuè tamen hic liber conducit pro similitudinibus à majore ad minus deducendis, qualibus antiqui Patres frequentissimè sunt usi, neque etiam Sacra Scriptura dedignata est, hinc dicit; *Vade piger ad fornicam: sicut gallina congregat pullos: quemadmodum desiderat cervus: quasi struthio agri: videte lilia agri.*

Septimum locum meritò concedere possumus antiquis quibusdam Philosophis v. g. Aristoteli, Platoni, Senecæ, Epicteto & similibus, quorum doctrinæ non leve argumentum suggerunt ad Christianos convincendos, si nempe hi tam copiosè fidei lumine illustrati aut nesciant, aut facere renuntiant, quod illi solo naturæ ductu intellexerunt, & tam fortiter interdum sunt executi, unde selectiores horum Philosophorum sententiæ non inutiliter quandoque citantur, dummodo Catholicæ doctrinæ concordent, & ad finem supra dictum ordinentur.

Octavum locum denique & ultimum habent Poëtarum fabulæ aut aliorum, quos non aliter usurpandos à Concionatore monet S. Salesius, atque ipsis antidotis utimur, ut scilicet quis facile capiat, quod horum non velimus professionem facere. Versus Poëtarum sunt valdè utiles, unde etiam veteres aliqui Patres ijs sunt usi, imò & ipse sanctus Paulus Aratum & alios citavit.

MEMBRUM III.

De Bibliotheca à Concionatore paranda.

Ex ijs, quæ modò dicta sunt, facilè nunc apparet, Bibliothecam Concionatori necessariam esse, Auctores & doctrinas, ex quibus argumenta desumenda diximus, continentem; quia verò multum refert, tam ad sumptus inutiles cavendos, quàm ad curiositatem, quæ in evolutione multorum librorum reperitur, & non modicè animum distrahit; evitandam, ut solida & utilis Bibliotheca comparetur, ideo pauca ad hunc finem regulas Concionatori suggeram.

Prima